EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 5.6.2024.
COM(2024) 231 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Godišnje izvješće o aktivnostima istraživanja i tehnološkog razvoja Europske unije te praćenju programa Obzor Europa i Obzor 2020. u 2023.

1. KONTEKST

Ovo je izvješće sažet pregled ključnih aktivnosti EU-a u području istraživanja i inovacija 2023. te praćenja programa Obzor Europa, Obzor 2020. i programa Euratoma za istraživanja i osposobljavanje.

Izrađeno je u skladu s člankom 190. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i člankom 7. Ugovora o Euratomu, u vezi s člankom 50. Uredbe (EU) 2021/695 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor Europa i s člankom 12. Uredbe Vijeća (Euratom) 2021/765 o uspostavi Programa za istraživanja i osposobljavanje Europske zajednice za atomsku energiju.

2. POLITIČKI KONTEKST I RAZVOJ POLITIKA

Godina 2023. bila je godina brojnih globalnih izazova. Klimatske promjene, gubitak bioraznolikosti, onečišćenje, digitalna transformacija, prijetnje zdravlju i starenje stanovništva doveli su do velike potražnje za rješenjima koja se temelje na istraživanju i inovacijama. Na oblikovanje politika u području istraživanja i inovacija utjecao je i nestabilan geopolitički kontekst, posebno agresivni rat Rusije protiv Ukrajine.

2.1. Ukrajina i unutarnja sigurnost EU-a

Komisija je nastavila pružati potporu Ukrajini koja je usmjerena na tri glavna cilja:

1. podupiranje znanosti i ukrajinskih istraživača u Ukrajini i onima u bijegu,
2. ubrzavanje integracije Ukrajine s EU-om u području istraživanja i inovacija,
3. zalaganje za ulogu istraživanja i inovacija u političkim i operativnim okvirima povezanima s oporavkom i obnovom Ukrajine.

Komisijin Prijedlog uredbe o uspostavi Instrumenta za Ukrajinu važan je referentni okvir za ponovnu izgradnju istraživačke infrastrukture.

Ured Obzora Europa u Kijevu otvoren je u prosincu, a zadaća mu je promicati mogućnosti financiranja i pružiti podršku podnositeljima zahtjeva. Na otvorenju ureda pokrenuta je i politička inicijativa u vrijednosti od 20 milijuna EUR za potporu revolucionarnim inovatorima iz Ukrajine.

Kako bi se povećala unutarnja sigurnost EU-a, njegovo stanovništvo i ključna infrastruktura zaštitili od kibernetičkih i fizičkih prijetnji te povećala otpornost na katastrofe, poduzete su sljedeće mjere:

- EU je donio okvir za svoju prvu višegodišnju stratešku politiku za europsko integrirano upravljanje granicama za razdoblje 2023. – 2027., u kojoj su istraživanje i inovacije transverzalni elementi za potporu mjerama kao što je provedba kontrola na granicama,
- Europski parlament i Vijeće postigli su dogovor o mandatu nove Agencije EU-a za droge, čije zadaće uključuju razne aktivnosti u području istraživanja i inovacija;
- Komisija je objavila Komunikaciju o suzbijanju mogućih prijetnji koje predstavljaju dronovi, u kojoj je utvrđeno kako se istraživanjima financiranima sredstvima EU-a nastoje ukloniti prijetnje koje predstavljaju dronovi,

- Komisija je organizirala događanje u području istraživanja sigurnosti, na kojem se više od 1000 oblikovatelja politika, istraživača, stručnjaka u području sigurnosti i predstavnika industrije okupilo radi rasprave o tome kako istraživanja u području sigurnosti mogu povećati otpornost EU-a,
- uspostavljen je Program Unije za sigurnu povezivost za razdoblje 2023. – 2027. kako bi se EU-u pružile svemirske satelitske komunikacijske usluge koje se temelje na aktivnostima istraživanja i inovacija,
- Vijeće je odobrilo revidiranu Strategiju pomorske sigurnosti EU-a i prateći akcijski plan koji uključuje brojne mjere povezane s istraživanjem i inovacijama kojima se nastoje suzbiti nove sigurnosne prijetnje.

2.2. Otvorena strateška autonomija, gospodarska sigurnost i međunarodna suradnja EU-a

Europskom strategijom gospodarske sigurnosti u skladu s globalnim pristupom istraživanju i inovacijama nastoji se zajamčiti gospodarska otvorenost EU-a, ali i zaštititi sigurnost istraživanja. Istraživanje i inovacije iznimno su važni za sva tri prioriteta te strategije, tj. za promicanje, zaštitu i partnerstvo.

Promicanje:

Strategijom gospodarske sigurnosti promiče se konkurentnost tako što se u okviru programa Obzor Europa ulaže u strateške tehnologije koje su ključne za gospodarsku sigurnost, kao što su napredni poluvodiči i kvantno računalstvo.

Platforma za strateške tehnologije za Europu predložila je financijsku potporu za ključne tehnologije i jačanje otpornosti EU-a. Komisija je ujedno predložila Akt o kritičnim sirovinama i Akt o industriji s nultom neto stopom emisija kojima se potiče više istraživanja i inovacija u područjima koja će povećati otpornost EU-a.

Zaštita:

Kako bi se zaštitila otvorena strateška autonomija EU-a, presudno je poboljšati sigurnost istraživanja, i to sustavnom primjenom postojećih instrumenata te utvrđivanjem i uklanjanjem preostalih nedostataka. Sljedeće mjere provedene su 2023.:

- sigurnosna procjena projekata u okviru programa Obzor Europa koja je uključivala provjeru 118 prijedloga (68 u 2022.), od kojih je 20 prošlo sigurnosnu provjeru provedenu u suradnji sa stručnjacima za nacionalnu sigurnost,
- Uredbom o Obzoru Europa predviđa se mogućnost ograničavanja sudjelovanja radi zaštite strateške imovine, interesa, autonomije ili sigurnosti EU-a (članak 22. stavak 5.),
- u skladu sa skupom mjera za suzbijanje vanjskog upletanja u istraživanje i inovacije Komisija je organizirala uzajamno učenje o vanjskom upletanju u istraživanje i inovacije u kojem su sudjelovali predstavnici iz 14 država članica.

Partnerstvo:

Komisija je proširila suradnju u području istraživanja i inovacija:

- sa Sjedinjenim Američkim Državama, i to obnovom bilateralnog sporazuma o znanstvenoj i tehnološkoj suradnji,

- s Latinskom Amerikom i karipskom regijom, pri čemu je na sastanku visokih dužnosnika pokrenuta izrada novog strateškog plana za suradnju,
- s Afričkom unijom (AU), i to u okviru programa za inovacije AU-a i EU-a, čiji je cilj preobraziti inovacijski kapacitet EU-a i AU-a za poticanje održivih radnih mjesta i rasta,
- s Indijom, i to osnivanjem radne skupine za čistu i zelenu energiju na sastanku Vijeća za trgovinu i tehnologiju EU-a i Indije,
- sa Sveatlantskim savezom za istraživanje oceana i inovacije koji uključuje Norvešku i Ujedinjenu Kraljevinu.

U skladu sa Zajedničkom komunikacijom *EU i Kina – strateški pregled* Komisija je nastavila rasprave o budućoj suradnji EU-a i Kine u području istraživanja i inovacija.

2.3. Zelena i digitalna tranzicija

Borba protiv klimatskih promjena je i 2023. bila glavni prioritet, o čemu svjedoče brojne aktivnosti EU-a u području istraživanja i inovacija u okviru kojih se prikuplja baza dokaza za provedbu europskog zelenog plana:

- Komisija je objavila industrijski plan u okviru zelenog plana, zajedno s aktom o industriji s nultom neto stopom emisija i aktom o kritičnim sirovinama, koji sadržavaju posebne mjere za istraživanje i inovacije, primjerice u području zelenog vodika, kako bi se povećala konkurentnost europske industrije s nultom neto stopom emisija i olakšao prelazak na klimatsku neutralnost,
- doneseni su novi zakonodavni akti EU-a, kao što su ReFuelEU Aviation, FuelEU Maritime i Uredba o infrastrukturi za alternativna goriva,
- Komisija je u siječnju predstavila Novi plan za oprašivače, kojim se podupiru istraživanja oprašivača te uzroka i posljedica smanjenja njihova broja,
- Komisija je u srpnju predstavila Prijedlog direktive o praćenju i otpornosti tla, a u studenom okvir za praćenje radi otpornosti europskih šuma, čiji je cilj prikupiti više znanja o europskim šumama,
- važna uloga istraživanja i inovacija u EU-u u poticanju sustavne prilagodbe klimatskim promjenama prepoznata je u Izvješću o provedbi Strategije EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama, koje je priloženo Izvješću o djelovanju EU-a u području klime 2023.,
- u okviru Europskog akcijskog plana za energiju vjetra koriste se bolja koncepcija dražbe i kriteriji za dodjelu koji nisu povezani s cijenom kako bi se poduprle inovacije,
- u akcijskom planu EU-a za mreže prepoznato je da su istraživanje i inovacije presudni kako bi se elektroenergetske mreže pretvorile u pametne mreže i digitalizirale te kako bi se omogućilo njihovo praćenje u stvarnom vremenu, upravljanje na daljinu i zaštita od kibernetičkih napada,
- Komunikacijom o reviziji Strateškog plana za energetsku tehnologiju podupire se razvoj čistih, učinkovitih i troškovno konkurentnih energetskih tehnologija, što se postiže suradnjom u istraživanju čiste energije,
- mjere u okviru Novog europskog programa za inovacije koje se odnose na niskougljične tehnologije, kružno gospodarstvo i digitalnu tranziciju doprinijele su postizanju ciljeva zelene i digitalne tranzicije,
- Komisija je u prosincu donijela pristup „jedna procjena po tvari", koji se sastoji od tri zakonodavna prijedloga za jačanje baze znanja o kemikalijama,

- EU je proširio područje primjene i veličinu Inovacijskog fonda, svojeg ključnog instrumenta financiranja za prihvaćanje rezultata istraživanja i inovacija te uvođenje inovativnih tehnologija s nultom neto stopom emisija radi dekarbonizacije Europe,
- prijedlog o pravu na popravak i inicijative u području mikroplastike temelje se na rezultatima projekata istraživanja i inovacija EU-a za poboljšanje kružnosti proizvoda i sprečavanje onečišćenja mikroplastikom,
- na trećoj konferenciji AgriResearch utvrđena su buduća istraživanja i inovacije u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima,
- u okviru inicijative Food 2030 u prosincu je održana konferencija i objavljeno je izvješće u kojem su opisani putovi istraživanja i inovacija za preobrazbu prehrambenih sustava,
- Komisija je donijela paket za ribarstvo i oceane, uključujući akcijski plan za more s odjeljkom koji se odnosi na jačanje istraživanja i inovacija,
- U 2023. doneseni su dokumenti o načinima tranzicije za kemijsku, građevinsku i tekstilnu industriju, u kojima su navedene posebne istraživačke aktivnosti koje će omogućiti zelenu tranziciju.
- Europski akt o čipovima stupio je na snagu u rujnu 2023., a cilj mu je povećanje konkurentnosti i otpornosti Europe provedbom intenzivnih istraživačkih aktivnosti u području poluvodičkih tehnologija i primjena,
- Komisija je donijela Komunikaciju o dugoročnoj konkurentnosti EU-a, u kojoj su istraživanje i inovacije izdvojeni kao jedan od glavnih pokretača dugoročne konkurentnosti. Na primjer, u njoj se predlažu porezni poticaji, javno-privatna partnerstva i veliki projekti, posebno u ključnim područjima čiste tehnologije, digitalizacije i biotehnologije.

2.4. Partnerstvo s državama članicama

Do početka prosinca države članice ostvarile su 87 od 613 ključnih etapa povezanih s istraživanjem i inovacijama (oko 14 %) koje moraju ostvariti kako bi primile odgovarajuće uplate iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Isplaćeno im je 5,98 milijardi EUR, što čini oko 12,5 % ukupne potpore dodijeljene za istraživanje i inovacije (48 milijardi EUR).

Bilateralne rasprave između Komisije i država članica 2023. konsolidirane su proširenim dijalozima, kojima je cilj osmisliti pristupe za pojedine zemlje EU-a.

Osim toga, usklađenim uvođenjem instrumenta za političku podršku EU je pomogao državama članicama da poboljšaju svoje sustave istraživanja i inovacija. U tu svrhu provedeni su posebni projekti za Hrvatsku, Grčku i Rumunjsku i pokrenut je postupak uzajamnog učenja o građanskom sudjelovanju, istraživačkim misijama EU-a, predviđanjima, vrednovanju znanja i dekarbonizaciji industrije.

Kako bi povećala privlačnost karijera u području istraživanja, Komisija je u srpnju donijela Prijedlog preporuke Vijeća o europskom okviru za privlačenje i zadržavanje istraživačkih, inovacijskih i poduzetničkih talenata.

Radi nadzora provedbe novog europskog istraživačkog prostora (EIP) uspostavljen je sustav za praćenje i izvješćivanje, a prvo izvješće o praćenju EIP-a na razini EU-a objavljeno je u studenom.

U kontekstu dijela „Širenje” programa Obzor Europa u manje uspješnim zemljama održano je nekoliko ciljanih informativnih dana.

Komisija je u kolovozu donijela Treće izvješće o primjeni Uredbe o Konzorciju europskih istraživačkih infrastruktura, koja je postala pravni instrument za infrastrukturne inicijative.

2.5. Izravne aktivnosti koje je proveo Zajednički istraživački centar Komisije

Zajednički istraživački centar (JRC) podržao je brojne inicijative Komisije, a od mnogobrojnih aktivnosti izdvajaju se:

- pokretanje opservatorija EU-a, koji prati deforestaciju i degradaciju šuma u cijelom svijetu, što će pomoći u zaštiti i obnovi šuma,
- osnivanje Europskog centra za algoritamsku transparentnost, koji će doprinijeti regulaciji digitalnih usluga,
- doprinos Izvješću o strateškim predviđanjima za 2023., koje se temelji na izvješću „Znanost za politiku" o društvenim i gospodarskim odlukama pri prelasku na održivost,
- pokretanje platforme Atlas migracija, koja sadržava podatke o migracijama i tematski odjeljak o osobama koje su zbog ruske ratne agresije raseljene iz Ukrajine.

3. PROVEDBA I PRAĆENJE PROGRAMA OBZOR EUROPA I PROGRAMA EURATOMA

3.1. Obzor Europa 2023. – Najvažnije teme i nove značajke

Komisija je u ožujku izmijenila „glavni" program rada Obzora Europa za razdoblje 2023. – 2024. kako bi dodatno potaknula istraživanja i inovacije za potporu civilnoj sigurnosti za društvo i obnovljivu energiju, zbog čega je proračun za taj program rada povećala za otprilike 55 milijuna EUR te on sada ukupno iznosi više od 13,5 milijardi EUR.

Komisija je uvela novi kriterij prihvatljivosti planova za rodnu ravnopravnost i uspostavila novu nagradu EU-a za predvodnike u području rodne ravnopravnosti.

Pridruživanje programu Obzor Europa

Broj pridruženih zemalja 2023. porastao je na 17, a u siječnju 2024. Ujedinjena Kraljevina postala je 18. pridružena zemlja.

Novi Zeland pridružio se retroaktivno od 1. siječnja 2023. i tako postao prva pridružena zemlja koja nije u geografskoj blizini EU-a.

Na sastanku na vrhu EU-a i Kanade čelnici su najavili da su pregovori u bitnome zaključeni, a potpisivanje sporazuma o pridruživanju Kanade programu Obzor Europa očekuje se sredinom 2024.

Komisija je u studenom podržala Zajednički dogovor između EU-a i Švicarske, koji je omogućio preliminarne razgovore o njezinu pridruživanju.

Na sastanku na vrhu EU-a i Južne Koreje u svibnju najavljeno je otvaranje službenih pregovora o pridruživanju s Južnom Korejom.

Nastavljene su rasprave na tehničkoj razini s Japanom i Singapurom o izgledima za njihovo pridruživanje programu Obzor Europa.

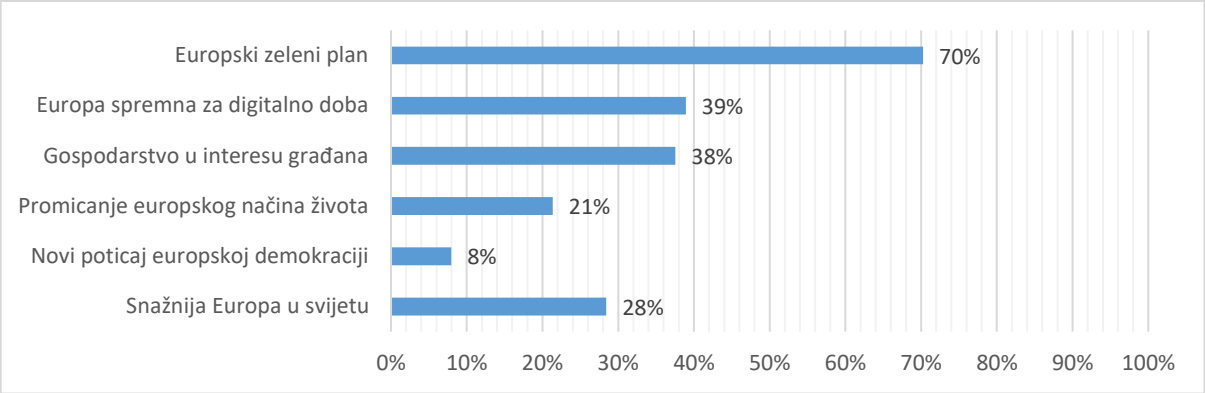
3.2. Podaci o praćenju programa Obzor Europa

Pozivi i teme

Izvor: podaci iz sustava CPS, preuzeti 9. siječnja 2024.

U okviru glavnih programa rada Obzora Europa za razdoblje 2021. – 2022. i 2023. – 2024. do kraja 2023. objavljena su 284 poziva na podnošenje prijedloga, a njima je obuhvaćeno 1581 istraživačkih tema s proračunom od 25,6 milijardi EUR. Do kraja 2023. u potpunosti je ocijenjeno 77 % tih poziva.

Predložene teme bile su usmjerene na privlačenje projekata istraživanja i inovacija koji će pridonijeti ostvarivanju prioriteta Komisije za razdoblje 2019. – 2024. U okviru oko 28 % tema poticala se ili zahtijevala međunarodna suradnja.

Slika 1: Postotak tema povezanih s ostvarivanjem prioriteta politike Komisije

U programu rada Europskog istraživačkog vijeća najavljena su četiri poziva za dodjelu bespovratnih sredstava za pionirska istraživanja s ukupnim proračunom od 2,12 milijardi EUR. Sva su četiri poziva objavljena i u potpunosti ocijenjena.

Naposljetku, Europsko vijeće za inovacije omogućilo je financiranje u vrijednosti od oko 1,6 milijardi EUR za revolucionarne inovatore u okviru tri glavna programa financiranja: Tragač EIC-a (343 milijuna EUR), Tranzicija EIC-a (128 milijuna EUR) i Akcelerator EIC-a (1,13 milijardi EUR).

Prijedlozi projekata i stope uspješnosti

Izvor: podaci platforme Horizon Dashboard o prijedlozima na dan 2. siječnja 2024.

Program je nastavio privlačiti veliko zanimanje te je u razdoblju 2021. – 2023. podneseno **64 000 prihvatljivih prijedloga**[1]. Nije bilo promjena u ukupnoj kvaliteti prijedloga, pri čemu je polovina prihvatljivih prijedloga (33 637, 52,6 %) dosegnula prag za ocjenjivanje, a vanjski stručnjaci ocijenili su da su visoke kvalitete.

Stopa uspješnosti prijedloga povećala se na 17,3 % (s 15,9 % na kraju 2022. i 11,9 % u okviru programa Obzor 2020.), a za financiranje je odabrano više od 11 000 prijedloga, kojima je dodijeljeno ukupno 32,6 milijardi EUR.

Međutim, za dvije trećine (67,2 %) svih prijedloga visoke kvalitete i dalje nema dovoljno financijskih sredstava. Za financiranje svih prijedloga visoke kvalitete podnesenih u razdoblju 2021. – 2023. bio bi potreban dodatni proračun od oko 54,4 milijarde EUR.

Potpisani sporazumi o dodjeli bespovratnih sredstava

Izvor: podaci platforme Horizon Dashboard o projektima na dan 2. siječnja 2024.

Nakon ocjenjivanja prijedloga putem **10 674 sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava** odobreno je **30,8 milijardi EUR**. Neki su sporazumi krajem 2023. još bili u izradi. Prosječan iznos bespovratnih sredstava je 2,9 milijuna EUR, više nego u okviru programa Obzor 2020. (1,8 milijuna EUR). Bespovratna sredstva za jednog korisnika

[1] Samo u okviru poziva koji su zaključeni i u potpunosti ocijenjeni.

(44 % sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava) u prosjeku iznose oko 1,2 milijuna EUR, a za suradničke projekte oko 4,2 milijuna EUR (56 % sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava). Dodjela bespovratnih sredstava za suradničke projekte u prosjeku uključuje 11 sudionika.

Dio programa	Prihvatljivi prijedlozi	Odabrani prijedlozi	Stopa uspješnosti prijedloga (% prihvatljivih prijedloga)	Doprinos EU-a koji se traži u odabranim prijedlozima (u milijunima EUR)	Potpisani sporazumi o dodjeli bespovratnih sredstava	Doprinos EU-a u potpisanim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava (u milijunima EUR)	Prosječna veličina projekta (sudionici)	Prosječni iznos bespovratnih sredstava (u milijunima EUR)
Stup I. – Izvrsna znanost								
Europsko istraživačko vijeće	22 856	3 235	14,2 %	5 621	2 903	4 990	1,2	1,7
Aktivnosti Marie Skłodowska-Curie	17 914	2 947	16,5 %	1 684	3 090	1 719	4	0,6
Istraživačke infrastrukture	233	130	55,8 %	870	132	873	22,5	6,6
Stup II. – Globalni izazovi i europska industrijska konkurentnost								
Klaster 1 – Zdravlje	2 012	438	21,8 %	3 469	439	3 408	15,5	7,8
Klaster 2 – Kultura, kreativnost i uključivo društvo	1 591	246	15,5 %	815	225	667	11,8	3,0
Klaster 3 – Civilna sigurnost za društvo	650	94	14,5 %	424	100	428	16,7	4,3
Klaster 4 – Digitalizacija, industrija i svemir	4 419	906	20,5 %	5 568	891	5 223	14,2	5,9
Klaster 5 – Klima, energija i mobilnost	3 834	852	22,2 %	6 704	837	6 228	16,7	7,4
Klaster 6 – Hrana, biogospodarstvo, prirodni resursi, poljoprivreda i okoliš	2 221	582	26,2 %	3 637	540	3 002	18	5,6
Stup III. – Inovativna Europa								
Europsko vijeće za inovacije*	5 631	843	15,0 %	1 356	830	2 165	3,2	2,6
Europski inovacijski ekosustavi	1 148	247	21,5 %	232	250	224	3	0,9
Europski institut za inovacije i tehnologiju**	21	18	85,7 %	1 173	17	913	9,7	nije primjenjivo
Širenje sudjelovanja i jačanje europskog istraživačkog prostora								
Širenje sudjelovanja i izvrsnosti	1 135	404	35,6 %	807	344	796	4,1	2,3
Reforma i jačanje europskog sustava istraživanja i inovacija	233	84	36,1 %	251	76	166	12,2	2,2

Ukupno za Obzor Europa	**63 898**	**11 026**	**17,3 %**	**32 610**	**10 674**	**30 802**	**6,8**	**2,9**

Tablica 1: Prijedlozi i bespovratna sredstva po dijelu programa (izvor: podaci platforme Horizon Dashboard, odjeljci prijedlozi u području istraživanja i inovacija i projekti u području istraživanja i inovacija, na dan 2. siječnja 2024.)

** Podaci o prijedlozima za Akcelerator EIC-a su nepotpuni (broj prijedloga) ili nedostaju (zadržani doprinos EU-a, pozivi za 2021. – 2022.).*

*** Brojke se odnose samo na bespovratna sredstva iz omotnice namijenjena zajednicama znanja i inovacija EIT-a.*

Rješavanje prioriteta politika EU-a

Izvor: Izvješće o rezultatima programa Obzor Europa

Istraživanje i inovacije imaju važnu ulogu u ubrzavanju zelene tranzicije. Vrijednosti dobivene preliminarnim praćenjem u kombinaciji s procijenjenim podacima za 2023. zasad upućuju na to da je doprinos programa Obzor Europa u području klime do kraja 2023. iznosio gotovo 35 %. Preliminarne *ex post* procjene pokazuju da su se rashodi za bioraznolikost povećali sa 7,9 % u 2021. na 8,7 % u 2023.

Ulaganja programa Obzor Europa u digitalnu transformaciju za razdoblje 2021. – 2023. procjenjuju se na do 14 053,2 milijuna EUR, odnosno 40 % njegova proračuna za te godine.

Projektima čiji je glavni cilj poboljšanje rodne ravnopravnosti 2023. dodijeljeno je 50 milijuna EUR, a projektima koji na neki način doprinose rodnoj ravnopravnosti oko 1,7 milijardi EUR.

Podnositelji zahtjeva i korisnici

Izvor: podaci platforme Horizon Dashboard o projektima na dan 2. siječnja 2024.

Projekti potpisani u prve tri godine programa uključuju oko 21 894 sudionika iz **163 zemlje**, od čega mala i srednja poduzeća (MSP) čine 34,1 % sudionika.

Otprilike 82,3 % prihvatljivih podnesenih zahtjeva dolazi iz država članica, a gotovo 25 % tih zahtjeva dolazi iz zemalja „širenja”.

Subjekti iz pridruženih zemalja podnijeli su 6,1 %, a subjekti iz trećih zemalja 11,7 % svih zahtjeva, a polovinu od njih podnijele su organizacije sa sjedištem u Ujedinjenoj Kraljevini.

Skupina zemalja	Zahtjevi u prihvatljivim prijedlozima	% ukupnog broja zahtjeva	Stopa uspješnosti zahtjeva	Sudjelovanje u potpisanim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava	% svih sudionika	Doprinos EU-a u potpisanim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava (u milijunima EUR)	% ukupnog doprinosa EU-a u potpisanim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava
Države članice	268 153	82,3 %	22,1 %	61 008	84,3 %	28 334	92 %

Zemlje koje nisu zemlje širenja	*205 413*	*63,0 %*	*22,8 %*	*48 378*	*66,9 %*	*24 141*	*78,4 %*
Zemlje širenja	*62 740*	*19,3 %*	*19,8 %*	*12 630*	*17,5 %*	*4 193*	*13,6 %*
Pridružene zemlje	19 761	6,1 %	19,6 %	3 929	5,4 %	2 024	6,6 %
Treće zemlje	37 999	11,7 %	21,6 %	7 392	10,2 %	444	1,4 %
UKUPNO	**325 913**	**100 %**	**21,9 %**	**72 329**	**100 %**	**30 802**	**100 %**

Tablica 2: Podrijetlo podnositelja zahtjeva

Najviše sudionika dolazi iz visokih učilišta (33,5 %), subjekata privatnog sektora (30,5 %) i istraživačkih organizacija (22,5 %).

Broj **novih sudionika** u programu **povećao se** s 36 % u 2022. na 47 %.

Ukupno je subjektima u državama članicama dodijeljeno 28,3 milijarde EUR (92 % sredstava). Subjektima u zemljama širenja dodijeljeno je 13,6 % sredstava. Subjektima u pridruženim zemljama dodijeljeno je više od 2 milijarde EUR (6,6 %), a onima u nepridruženim trećim zemljama 444 milijuna EUR (1,4 %).

MSP-ovi su primili 20,6 % dodijeljenog proračuna programa Obzor Europa (6,6 milijardi EUR), od čega 5,34 milijarde EUR u bespovratnim sredstvima (17 % dodijeljenog proračuna programa Obzor Europa za bespovratna sredstva) i 1,26 milijardi EUR izravnih ulaganja iz Fonda EIC-a.

Prvi rezultati

Izvor podataka: Pregled ključnih pokazatelja smjera učinka na dan 2. siječnja 2024.

Potporu za aktivnosti usavršavanja u okviru programa Obzor Europa primilo je više od 59 000 istraživača, od kojih su 45 % bile žene. Tri godine nakon pokretanja programa financirani projekti (489 projekata, odnosno 4,5 % svih projekata u tijeku) počeli su donositi rezultate. Dosadašnji rezultati tih projekata uključuju 2843 stručno recenzirane publikacije i 1804 inovativna rezultata. Do objave ove analize zaključena su samo 174 projekta (1,6 %).

Usmjerenost na europska partnerstva

Izvor podataka: podaci platforme Horizon Dashboard o projektima na dan 2. siječnja 2024.

Do kraja 2023. uspostavljeno je 44 od 49 partnerstava utvrđenih u prvom strateškom planu Obzora Europa za razdoblje 2021. – 2024.

U okviru **10 aktivnih zajedničkih poduzeća** (institucionalizirana partnerstva na temelju članka 187. UFEU-a) potpisano je 345 sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava u ukupnom iznosu od **2,9 milijardi EUR** (9,5 % sredstava programa Obzor Europa dodijeljenih u razdoblju 2021. – 2023.). U partnerstvima sudjeluje oko 3000 organizacija, od čega dvije trećine čine privatna poduzeća, a 40 % MSP-ovi. Korisnici su osigurali dodatnih 2,75 milijardi EUR, što čini 50 % projektnih ulaganja. Globalno zdravstveno partnerstvo europskih zemalja i zemalja u razvoju u području kliničkih studija, čija je zadaća proučavanje zaraznih bolesti povezanih sa siromaštvom i zanemarenih zaraznih bolesti, u studenom je postalo samostalno.

U okviru **sufinanciranih partnerstava** s osam konzorcija korisnika u okviru drugog stupa i s jednim konzorcijem u okviru trećeg stupa potpisani su sporazumi o dodjeli bespovratnih sredstava u ukupnom iznosu od 680 milijuna EUR. Još je osam partnerstava bilo u pripremi. Između 50 % i 70 % sredstava za istraživanje i inovacije izdvojili su partneri (dodatnih 1,65 milijardi EUR).

Partnerstva za zajedničke programe primila su **3,1 milijardu EUR** potpore iz programa Obzor Europa (oko 10 %), a projektni partneri osigurali su dodatnih **0,5 milijardi EUR**. U razdoblju 2021. – 2023. financirano je 460 projekata u kojima je sudjelovalo 3879 organizacija, od čega su trećina bili MSP-ovi.

Usmjerenost na Europski institut za inovacije i tehnologiju (EIT)

Sljedeći rezultati ostvareni su 2023.:

- na diplomskim i doktorskim programima s oznakom Europskog instituta za inovacije i tehnologiju diplomiralo je i doktoriralo 1576 osoba,
- sstudenti koji sudjeluju u programima EIT-a osnovali su 72 *start-up* poduzeća, a 97 *start-up* poduzeća proizašlo je iz inovacijskih projekata EIT-a,
- 945 *start-up* poduzeća primilo je potporu EIT-ovih zajednica znanja i inovacija (ZZI),
- ZZI-ji EIT-a stavili su na tržište 301 inovativni proizvod ili uslugu.

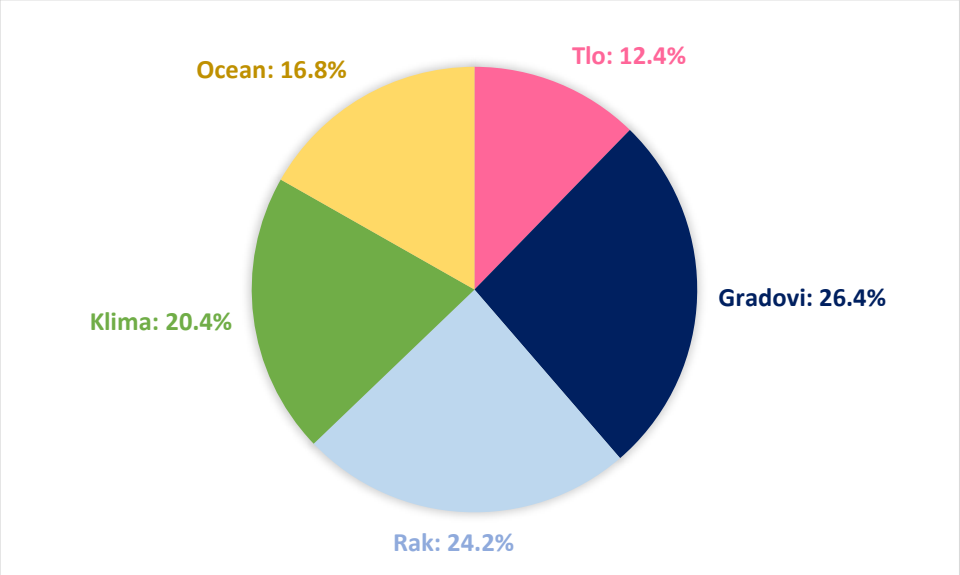
Usmjerenost na misije EU-a

Izvor: podaci platforme Horizon Dashboard o prijedlozima i projektima na dan 2. siječnja 2024.

Procjena misija EU-a dovršena je, a njezini rezultati predstavljeni su u prvoj Komunikaciji o analizi postupka odabira, upravljanja, proračuna, usmjerenosti i dosadašnjeg napretka.

Do kraja 2023. objavljeno je 36 poziva na podnošenje prijedloga za misije Obzora Europa, koji su pomno i u potpunosti ocijenjeni. Ti su pozivi privukli 856 prihvatljivih prijedloga, od čega je 215 odabrano za financiranje u ukupnom iznosu od 1,7 milijardi EUR.

Potpisana su 173 sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava u okviru programa Obzor Europa, koja su uključivala 2386 sudionika i ukupan iznos od 1,43 milijarde EUR podijeljenih[2] među pet misija kako slijedi:

Slika 2: Sporazumi o dodjeli bespovratnih sredstava za misije u %

Iako je prerano za potpunu procjenu učinka tih pet ciljanih misija, o nekim izdvojenim postignućima već se može izvijestiti:

[2] Rashodi za horizontalne projekte ili zajedničke projekte različitih misija ravnomjerno su raspodijeljeni među misijama kojima ti projekti doprinose.

- misija „Prilagodba klimatskim promjenama” pokrenula je platformu za provedbu, na kojoj se pružaju usluge za 311 regija i lokalnih vlasti. U okviru prvog 21 projekta pokrenuta su i riješena pitanja kao što su testiranje i demonstracija rješenja za otpornost na klimatske promjene,
- do početka prosinca više od 2000 pojedinaca i 370 organizacija obvezalo se poduprijeti misiju „Plan za tlo za Europu”. Za financiranje je odabrano još 20 prijedloga, uključujući prve žive laboratorije,
- misija „Obnova naših oceana i voda” pokrenula je svoj središnji portal. Za Povelju misije upisano je gotovo 600 mjera,
- misija „Klimatski neutralni i pametni gradovi” postigla je bitan uspjeh kad je prvih deset gradova sudionika dobilo „oznaku misije”.

3.3. Detaljna analiza: izvješća o praćenju programa Obzor Europa i druge studije

Komisija je objavila izvješće i informativnu brošuru o sudjelovanju novih sudionika u okvirnim programima EU-a za istraživanje i inovacije i informativnu brošuru o najvažnijim podacima o provedbi programa Obzor Europa za razdoblje 2021. – 2022. Objavila je i izvješća o tome kako su programi istraživanja i inovacija doprinijeli Međuvladinoj znanstveno-političkoj platformi o bioraznolikosti i uslugama ekosustava i Međuvladinu panelu o klimatskim promjenama.

3.4. Širenje i iskorištavanje rezultata

U programje nastavljeno korištenje oprobanih alata za širenje, kao što su platforma za rezultate programa Obzor, alat Horizon Results Booster, CORDIS, obavijesna ploča Obzora i Inovacijski radar EU-a za davanje iskoristivih rezultata.

Provedene su i daljnje aktivnosti širenja rezultata:

- Komisija je dodijelila nagradu za inovacije u području sigurnosti za 2023., kojom se odaje priznanje za izvrsnost važnih primjera istraživanja i inovacija koji poboljšavaju sigurnost građana EU-a.
- U okviru Zajednice za europska istraživanja i inovacije u području sigurnosti održano je 20 događanja posvećenih temama od bioterorizma do otpornosti na katastrofe, na kojima su se oblikovatelji politika, istraživači te predstavnici industrije i civilnog društva okupili kako bi razmijenili znanje, među ostalim o rezultatima istraživanja u području sigurnosti.
- U okviru Sustava za praćenje i informiranje o istraživanjima i inovacijama u prometu analizirani su rezultati europskih projekata istraživanja i inovacija u području mobilnosti i prometa.
- Kako bi obilježila Europsku godinu vještina, Komisija je objavila paket rezultata CORDIS-a, u kojem je predstavljen rad 13 istraživačkih projekata financiranih u okviru programa Obzor 2020. u području osposobljavanja, prekvalifikacije i usavršavanja.
- Inicijativa „Znanost je čudesna!” u ožujku omogućila je da 4000 učenika iz cijele Europe surađuje s vodećim znanstvenicima.
- Europska noć istraživača, održana u rujnu u 26 zemalja, privukla je više od 1,5 milijuna posjetitelja i prikazala im kako znanost utječe na svakodnevni život ljudi.

- Na događanju na visokoj razini u svibnju dovršen je projekt *Glasovi građana za klimatsku tranziciju EU-a*, koji je rezultirao nacionalnim i europskim planovima s konkretnim mjerama koje treba poduzeti uz aktivno sudjelovanje građana.

3.5. Provedba i praćenje programa Euratoma za razdoblje 2021. – 2025.

a) Izravne nuklearne aktivnosti JRC-a

JRC je podržao odgovor Europske komisije na agresivni rat Rusije protiv Ukrajine tako što je pratio radioaktivnost u okolišu, nuklearnu sigurnost i pripravnost na izvanredna stanja.

JRC je surađivao s Agencijom za nuklearnu energiju OECD-a i pridonio izvješćima i studijama slučaja o malim nuklearnim reaktorima i ulozi koju bi u budućnosti mogli imati u dekarbonizaciji.

U području alfa terapije za liječenje raka JRC je sa Sveučilištem u Pretoriji suorganizirao Međunarodni simpozij ciljane alfa terapije TAT12.

U okviru aktivnosti predviđanja JRC je proveo analizu stanja nuklearne sigurnosti i zaštite objavljenu u godišnjem izvješću.

JRC je objavio 111 stručno recenziranih članaka o temama povezanima s nuklearnom energijom, kao što su sigurnost istrošenog nuklearnog goriva i materijala, zbrinjavanje radioaktivnog otpada, primjena u medicini ili mjerenje zračenja u okolišu. Osim toga, u okviru programa Europskog centra za izobrazbu u području nuklearne sigurnosti organizirao je 13 tečajeva za države članice.

b) Neizravne aktivnosti programa Euratoma za istraživanje i osposobljavanje (bespovratna sredstva)

Komisija je u ožujku donijela Program rada Euratoma za razdoblje 2023. – 2025., u okviru kojeg je stavila na raspolaganje 132 milijuna EUR za istraživanje sigurnosti opskrbe energijom u EU-u uz najviše standarde sigurnosti. Na predstavljanju programa Komisija je potpisala izjavu „EU SMR 2030.: Istraživanje i inovacije, obrazovanje i osposobljavanje” o važnosti istraživanja i inovacija te obrazovanja i osposobljavanja za razvoj malih modularnih reaktora.

U okviru projekta EURAMED Rocc-n-Roll, koji je financiran sredstvima Euratoma, u kolovozu je predstavljen strateški plan istraživanja primjene ionizirajućeg zračenja u medicini za bolju i individualiziranu zdravstvenu skrb, jedan od temelja europskog plana za borbu protiv raka i misije za borbu protiv raka.

EUROfusion, partnerstvo financirano sredstvima Euratoma, ostvarilo je istraživačke ciljeve svoje treće eksperimentalne kampanje „deuterij-tricij” na uređaju Zajednički europski torus. U eksperimentima su istraženi procesi fuzije i tehnike kontrole u pripremi za buduće fuzijske elektrane.

Komisija je u rujnu objavila poziv za dodjelu nagrade SOFT za inovacije za 2024., kojom se prepoznaju i predstavljaju inovacije u istraživanju fuzije te nagrađuju izvrsna istraživanja.

4. PLANOVI ZA 2024.

Komisija će 2024. donijeti sljedeći strateški plan programa Obzor Europa za razdoblje 2025. – 2027., u kojem će se utvrditi prioriteti u području istraživanja i inovacija za drugu polovicu programa Obzor Europa. Na temelju njega izradit će se nacrt programa rada Obzora Europa za 2025.

Komisija će 2024. nastaviti promicati misije i partnerstva EU-a te aktivnosti u području istraživanja i inovacija u okviru programa Obzor Europa. Na primjer, na Europskim danima istraživanja i inovacija obilježit će se 40 godina okvirnih programa EU-a za istraživanje i inovacije te njihova doprinos stvaranju pozitivnije budućnosti.